

NAVAZUJÍCÍ MAGISTERSKÉ STUDIUM

Studijní program	Specializace v pedagogice
Studijní obor	Pedagogika předškolního věku
Forma studia	prezenční i kombinovaná
Rok	2019/2020

Tematické okruhy a doporučená literatura ke státní zkoušce:

- Předškolní pedagogika
- Pedagogická psychologie
- Řízení mateřské školy

Každý student u SZZ předloží studentské portfolio, případně podkladové dokumenty k diplomové práci (dotazníky, záznamy rozhovorů apod. – podle typu výzkumu).

Okruhy k SRZ - Předškolní pedagogika

1. Postavení předškolní pedagogiky v systému pedagogických věd.
2. Předškolní pedagogika a její historická geneze. Vize rozvoje předškolní pedagogiky jako vědní disciplíny.
3. Významní představitelé předškolní pedagogiky – analýza jejich přínosu pro předškolní pedagogiku.
4. J. Piaget a jeho význam pro teoretické vymezení předškolní pedagogiky.
5. L. S. Vygotskij a jeho význam pro teoretické vymezení předškolní pedagogiky.
6. Teorie J. Brunera a A. Bandury a jejich vliv na formování teoretických východisek předškolní pedagogiky.
7. Personalistické koncepty výchovy a vzdělávání, jejich analýza a významní představitelé.
8. Koncepty výchovy a vzdělávání založené na behavioristickém přístupu, jejich analýza a významní představitelé.
9. Konstruktivistické teorie, jejich analýza a významní představitelé.
10. Výchova, vzdělávání, edukace – teoretická analýza pojmů.
11. Osobnost učitele mateřské školy. Sebepojetí, autonomie, profesní identita a profesní rozvoj učitele mateřské školy.
12. Dítě jako spolutvůrce svého vývoje – jazyk a pojmový svět dítěte, dětská pojetí, interpretace světa.
13. Epistemologická východiska vyučování – epistemologické přístupy – empirismus, racionalismus, konstruktivismus a jejich místo v předškolním vzdělávání.
14. Vstup dítěte do základní školy, školní připravenost, osvojování role školáka. Diagnostikování školní připravenosti v mateřské škole.
15. Alternativní přístupy a koncepty v předškolním vzdělávání.
16. Vztah preprimárního a primárního vzdělávání - analýza.
17. Obsah předškolního vzdělávání – teoretické a koncepční pojetí, analýza obsahu.
18. Činitele výuky (žák/dítě – učitel – učivo – podmínky výuky).
19. Evaluace a autoevaluace, jejich charakteristika v podmínkách předškolních institucí.
20. Pedagogická komunikace a interakce ve výuce.
21. Základní legislativní a kurikulární dokumenty v předškolním vzdělávání.
22. Projektování výuky v mateřské škole.
23. Mateřská škola a rodina, učitelé a rodiče – teoretická analýza jejich vztahů.
24. Mateřská škola jako pedagogická a sociální instituce – historické pozadí a funkce mateřské školy.

25. Kulturní gramotnost v kontextu obsahu předškolního vzdělávání.
26. Pedagogická diagnostika orientovaná na dítě v mateřské škole.
27. Pedagogický výzkum a jeho analýza.
28. Výzvy, trendy a problémy současného předškolního vzdělávání v ČR.

Doporučená literatura

- Bednářová, J., & Šmardová, V. (2007). *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Computer Press.
- Corsaro, W. (2005). *The Sociology of Childhood*. Thousand Oaks, CA: Pine Forge Press.
- Gavora, P. (2010). *Akí sú moji žiaci? Pedagogická diagnostika žiaka*. Nitra: Enigma.
- Greger, D. et al. (2015). *Spravedlivý start?* Praha: UK.
- Hašková, H., Saxonberg, S. (eds.), & Mudrák, J. (2012). *Péče o nejmenší. Boření mýtů*. Praha: Slon.
- Helus, Z. (2007). *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada.
- Helus, Z. (2004). *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál.
- Kaščák, O., & Pupala, B. (2009). *Výchova a vzdelávanie v základných diskurzoch*. Prešov: Rokus.
- Kaščák, O. (2010). *Škola jako rituálny priestor*. Bratislava: VEDA.
- Klenková, J., & Kolbábková, H. (2003). *Diagnostika předškoláka*. Brno: MC nakladatelství.
- Kolláriková, Z., & Pupala, B. (eds.) (2001). *Předškolská a elementárna pedagogika*. Praha: Portál.
- Kotátková, S. (2008). *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada.
- Kolář, Z., & Vališová, A. (2009). *Analýza vyučování*. Praha: Grada.
- Kutálková, D. (2005). *Jak připravit dítě do 1. třídy: rozvoj obratnosti, smyslové vnímání, řeč, náměry na hry, kresba, školní zralost*. Praha: Grada.
- Laznibatová, J. (2001). *Nadané dieťa – jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie*. Bratislava: IRIS.
- Liessmann, K. P. (2010). *Teorie nevzdělanosti*. Praha: Academia.
- Lukášová, H. (2013). *Cesty k pedagogice obratu*. Ostrava: PdF OU.
- Lukášová, H., Svatoš, T., & Majerčíková, J. (2014). *Studentské portfolio jako výzkumný prostředek poznání cesty k učitelství. Příspěvek k autoregulaci profesního učení a seberozvoje*. Zlín: UTB ve Zlíně.
- Majerčíková, J. (2012). *Rodina s předškolákem. Výskum rodín s deťmi predškolského veku*. Bratislava: Univerzita Komenského.

- Majerčíková, J. et al. (2012). *Profesijná zdatnosť (self-efficacy) študentov učiteľstva a učiteľov spolupracovať s rodičmi*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- Majerčíková, J., Kasáčová, B., & Kočvarová, I. (2015). *Předškolní edukace a dítě. Výzvy pro pedagogickou teorii a výzkum*. Zlín: UTB ve Zlíně.
- Majerčíková, J., & Rebendová, A. (2016). *Mateřská škola ve světě univerzity*. Zlín: UTB ve Zlíně.
- Müller, O. a kol. (2004). *Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné škole*. Olomouc: UP.
- Možný, I. (2006). *Rodina a společnost*. Praha: Slon.
- Nosál, I. (ed.). (2004). *Obrazy dětství v dnešní společnosti. Studie ze sociologie dětství*. Brno: Barrister & Principal.
- Palouš, R. (2009). *Paradoxy výchovy*. Praha: Karolinum.
- Pasch, M. (1998). *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál.
- Pelikán, J. (2011). *Hledání těžiště výchovy*. Praha: Karolinum.
- Petrová, Z. (2008). *Vygotského škola v pedagogice*. Trnava: TU v Trnave.
- Pišová, M. (ed.) (2007). *Portfolio v profesní přípravě učitele*. Pardubice: Univerzita Pardubice.
- Prášilová, M. (2006). *Tvorba vzdělávacího programu*. Praha: TRITON.
- Prout, A. (2005). *The Future of Childhood. Towards the Interdisciplinary Study of Children*. Oxon: Routledge Falmer.
- Průcha, J. (2009). *Moderní pedagogika*. Praha: Portál.
- Průcha, J. a kol. (2016). *Předškolní dítě a svět vzdělávání. Přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- Rabušicová, M. a kol. (2004). *Škola a (versus) rodina*. Brno: MU.
- Oprailová, E. (2004). *Předškolní pedagogika II.: hra (cesta k poznání předškolního dítěte)*. Liberec: TU v Liberci.
- Singly, F. (1999). *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál.
- Slavík, J., Chrz, V., & Štech, S. a kol. (2013). *Tvorba jako způsob poznávání*. Praha: Karolinum.
- Spilková, V. (2005). *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál.
- Spilková, V., & Hejlová, H. (eds.) (2010). *Příprava učitelů pro primární a neprimární vzdělávání v Česku a na Slovensku – Vývoj po roce 1989*. Praha: PdF UK.
- Svobodová, E. a kol. (2010). *Vzdělávání v mateřské škole*. Praha: Portál.
- Syslová, Z., Borkovcová, I., & Průcha, J. (2014). *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- Syslová, Z. (2017). *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi*. Brno: MU.
- Šulová, L. (2004). *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum.
- Šulová, L. (2003). *Předškolní dítě a jeho svět*. Praha: UK.

Tomanová, D. (2006). *Úvod do pedagogické diagnostiky v mateřské škole*. Olomouc: UP PdF.

Vítková, M. (2004). *Integrativní speciální pedagogika*. Brno: Paido.

Vygotskij, L. S. (2004). *Psychologie myšlení a řeči*. Praha: Portál.

Wiegerová, A., & Gavora, P. (2014). Proč se chci stát učitelkou mateřské školy? *Pedagogická orientace*, 24(4), s. 510 – 534.

Wiegerová, A. a kol. (2012). *Self efficacy v edukačných súvislostiach*. Bratislava: SPN.

Wiegerová, A. a kol. (2015). *Profesionalizace učitele mateřské školy z pohledu reformy kurikula*. Zlín: UTB ve Zlíně.

Pedagogická psychologie

1. Pedagogická psychologie jako vědní disciplína, její proměny a vývoj.
2. Učení – definice a analýza pojmu.
3. Typy učení, styly učení.
4. Obsahová stránka učení a vyučování.
5. Motivace v pedagogických situacích.
6. Motivace v podmínkách mateřské školy.
7. Socializace, analýza pojmu. Proces socializace a jeho etapy.
8. Dětství jako významná etapa socializace. Kulturní aspekty socializace.
9. Kultura a etnická heterogenost - analýza současné situace v mateřských školách.
10. Multikulturalita v předškolním vzdělávání.
11. Sociální klima mateřské školy, klima školní třídy v mateřské škole.
12. Profesionální cyklus učitele mateřské školy. Učitel jako aktér edukace v mateřské škole.
13. Učitel mateřské školy a dítě předškolního věku ve vzájemných interakcích.
14. Představitelství dítěte – druhy představ, jejich uplatnění ve výchovně-vzdělávacím procesu.
15. Emocionalita a motivace. Specifika citového prožívání dětí předškolního věku.
16. Osobnost dítěte mladšího školního věku - aplikace vývojových specifíků v jeho edukaci.
17. Seberegulace a morální vývoj jednotlivce. Stadia morálního vývoje podle Kohlberga a Piageta.
18. Vývoj identity a sebehodnocení dítěte v předškolním věku.
19. Hra a její psychologické aspekty, znaky herního konání dětí, teorie a druhy her.
20. Sociální učení a jeho formy s akcentem na předškolní věk.
21. Aspekty procesu socializace, formování sociálních vztahů dítěte, sociální skupina a etapy jejího formování, postavení jedince v malé sociální skupině (status, role, pozice).
22. Sociální vliv ve skupinách (sociální facilitace a zahálka, konformita, poslušnost, skupinová polarizace a myšlení, soutěživost, kooperace, vůdcovství)
23. Sociální chování (sociální norma, konflikt, frustrace, prosociální chování, agresivní a pasivní chování, zátěž a stres).
24. Komunikační proces a jeho složky. Formy komunikace. Bariéry komunikace.

25. Etapy vývoje dětské řeči. Bilingvizmus a bilingvální výchova. Sociální komunikace jako nevyhnutelná složka interakce a pedagogické komunikace v mateřské škole.
26. Vývoj osobnosti s ohledem na specifika předškolního věku.
27. Psychologie rodiny. Vývojový cyklus rodiny. Vztahy a procesy v rodině s dítětem předškolního věku.
28. Školní zralost. Složky školní zralosti, kritéria a skrínig školní zralosti.
29. Psychologické aspekty školní integrované přípravy.

Doporučená literatura

- Boroš, J. (2002). *Úvod do psychológie*. Bratislava: Iris.
- Bowlby, J. (2012). *Odloučení*. Praha: Portál.
- Backer-Braun, K. (2014). *Rozvoj inteligence u dětí od 3 do 6 let*. Praha: Grada.
- Čáp, J., & Mareš, J. (2001). *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál.
- Eľkonin, D. B. (1983). *Psychológia hry*. Bratislava: SPN.
- Fontana, D. (2003). *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál.
- Geldard, K., & Geldard, D. (2008). *Dětská psychoterapie a poradenství*. Praha: Portál.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Helus, Z. (1982). *Pojetí žáka a perspektivy osobnosti*. Praha: SPN.
- Kindel-Beilfuss, C. (2010). *Umění ptát se*. Praha: Portál.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- Langmeier, J., & Matějček, Z. (2011). *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Karolinum.
- Masaryk, R. (2010). *Medzi človekom a ľuďmi. Kapitoly zo sociálnej psychológie*. Bratislava: Iris.
- Mareš, J. (2013). *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál.
- Mertin, V., & Gillernová, I. (2010). *Psychologie pro učitelky MŠ*. Praha: Portál.
- Millarová, S. (1978). *Psychologie hry*. Praha: Panorama.
- Nakonečný, M. (1999). *Sociální psychologie*. Praha: Academia.
- Nakonečný, M. (1998). *Základy psychologie*. Praha: Academia.
- Piaget, J., & Inhelder, B. (2010). *Psychologie dítěte*. Praha: Portál.
- Plháková, A. (2007). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia.
- Průcha, J. (2010). *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada.
- Průcha, J. (2011). *Dětská řeč a komunikace: poznatky vývojové psycholingvistiky*. Praha: Grada.
- Řezáč, J. (1998). *Sociální psychologie*. Brno: Paido.

- Říčan, P. (2004). *Cesta životem*. Praha: Portál.
- Šramová, B. (2007). *Osobnosť v procese ontogenézy*. Bratislava: Melius.
- Sobotková, I. (2007). *Psychologie rodiny*. Praha: Portál.
- Šulová, L. (2004). *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum.
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál.
- Vacek, P. (2013). *Psychologie morálky a výchova charakteru žáků*. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie*. Praha: Portál.
- Výrost, J., & Slaměník, I. (2008). *Sociální psychologie*. Praha: Grada.
- Vymětal, J. (2002). *Úzkost a strach u dětí*. Praha: Portál.

Řízení mateřské školy

1. Obecný a pedagogický management.
2. Struktura škol a školství.
3. Škola a mateřská škola – jejich hlavní charakteristiky z hlediska řízení.
4. Školský systém – hlavní obecné charakteristiky; úrovně.
5. Základní školská legislativa.
6. Vedení, řízení škol – teoretická analýza pojmů.
7. Správa škol a školství – teoretická analýza pojmů.
8. Základní kategorie – vize, mise, cíl. Aplikace na školy a školství.
9. Kultura školy s akcentem na podmínky mateřské školy.
10. Hlavní řídicí procesy a jejich aplikace na školy a školství.
11. Plánování, koordinování v podmínkách mateřské školy.
12. Motivování z hlediska řízení v mateřské škole.
13. Koordinování a rozhodování v podmínkách mateřské školy.
14. Hodnocení a kontrola v podmínkách mateřské školy.
15. Koncepce řízení školy – typy, příklady.
16. Ekonomika a finanční management v praxi MŠ.
17. Základní dokumenty řízení škol a školství – úroveň mezinárodní, národní.
18. Základní dokumenty řízení škol a školství – úroveň regionální, místní.
19. Vývojové tendence v řízení škol a školství.

Doporučená literatura

Kotásek, J. (2003). Přehled scénářů budoucnosti školního vzdělávání zpracovaných OECD a z nich vyplývajících modelů školy. *Pedagogická revue*, 53(1), s. 5-20.

Kaldestad, O. H., Pol, M., & Sedláček, M. (2009). *Vybrané kapitoly ze školního managementu. Norská perspektiva*. Brno: MU.

Lazarová, B., Trnková, K., Hloušková, L., Pol, M., & Lukas, J. (2015). *Řízení inkluze ve škole*. Brno: MU. Dostupné na:
<https://munispace.muni.cz/index.php/munispace/catalog/book/837>

Lhotková, I., Trojan, V., & Kitzberger, J. (2012). *Kompetence řídicích pracovníků ve školství*. Praha: Wolters Kluwer ČR.

Obst, O. (2006). *Manažerské minimum pro učitele*. Olomouc: UP v Olomouci.

Pemová, T., & Ptáček, R. (2013). *Soukromá a firemní školka od A do Z: jak založit a provozovat soukromé nebo firemní zařízení předškolní výchovy*. Praha: Grada.

Pol, M. (2007). *Škola v proměnách*. Brno: MU.

Pol, M. et al. (2005). *Kultura školy. Příspěvek k výzkumu a rozvoji*. Brno: MU.

Pol, M., Rabušicová, M., & Novotný, P. (2007). *Demokracie ve škole*. Brno: MU.

Pol, M., & Rabušicová, M. (eds.). (1996). *Správa a řízení škol: rady škol v mezinárodní perspektivě*. Brno: Paido.

Poláková, M., Blůzl, F., Dvořák, I., & Kubíče, V. (2005). *Studium pro ředitele škol a školských zařízení I*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání.

Prášilová, M. (2003). *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro učitele*. Olomouc: UP v Olomouci.

Solfronk, J. (2002). *Kapitoly ze školského managementu*. Liberec: Technická univerzita.

Vyhláška MŠMT ČR 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání.

Zákon č. 306/1999Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 101/2001 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, v platném znění.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).